

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ**

Кафедра обліку і оподаткування

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

«Облік основних засобів та аналіз ефективності їх використання»

**Студентки 5-о курсу групи ОПДм-11
напряму підготовки 071
«Облік і оподаткування»
Кучер О. А.**

Науковий керівник:

*(посада, вчене звання, науковий ступінь,
проф. д.е.н. Панасюк В. М.
прізвище, ініціали)*

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ **Оцінка ECST** _____

Члени комісії:

— (підпис) (прізвище та ініціали)

— (підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

ТЕРНОПІЛЬ 2020

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Теоретична сутність основних засобів та їх класифікація.....	6
2. Документальне оформлення наявності та руху основних засобів.....	15
3. Облік амортизації основних засобів.....	20
4. Синтетичний і аналітичний облік надходження і вибуття основних засобів.....	26
5. Аналіз стану та ефективності використання основних засобів	32
Висновок.	38
Список використаної літератури.....	41

Вступ

Актуальність даної теми зумовлена тим, що забезпеченість основними засобами є найбільш важливим фактором збільшення обсягу виробництва продукції на будь-якому підприємстві. Адже від стану основних засобів залежать техніко-технологічний рівень виробництва, продуктивність праці, прибутковість підприємства, якість товарів та послуг, внаслідок чого зростають роль та значення обліку, аналізу та аудиту, руху та використання основних засобів підприємства.

Однак існуюча система обліку основних засобів не може повністю задовольнити постійно зростаючі інформаційні потреби управлінських підрозділів. Численні зміни в законодавчих і нормативно-правових актах України, які визначають методологічні засади формування в бухгалтерському і податковому обліку інформації про основні засоби, сприяли до неоднозначного та різного трактування сутності, відсутності взаємозв'язку між фінансовий та податковим обліком основних засобів, що потребує систематизації та узагальнення [17, с.91].

Крім того, в сучасних умовах обмеженості трудових, матеріальних та фінансових ресурсів виникає проблема ефективного використання основних засобів. Раціональне їх використання є основним фактором підвищення ефективності виробництва, що в результаті спричиняє до збільшення випуску продукції з кожної одиниці основних виробничих фондів без додаткових капіталовкладень, темпів зростання виробничої потужності та продуктивності праці, зменшення витрат від морального зносу машин та устаткування, підвищення прибутковості. Таким чином найповніше використання діючих виробничих та невиробничих основних засобів призводить до досягнення того максимального економічного ефекту, що отримує суспільство за даний період у вигляді відповідного обсягу та якості продукції, а їх нестача або надлишок лімітує ділову активність чи формує непродуктивні витрати. В результаті цього основний капітал слугує фундаментом розвитку, вдосконалення виробництва та підвищення його ефективності.

Проблемні аспекти обліку та аналізу основних засобів стали предметом наукового пошуку багатьох дослідників, серед яких провідні вітчизняні та зарубіжні вчені: Бабаєв Ю. А, Борисов А. Б., Бутинець Ф. Ф., Дем'яненко М. Я., Міль Дж. С., Подольська В.О., Скиба Г. В. , Сміт А., Сопко В. В., Сухарський В. С., Фамінський І. П., Щербина А. В. та ін.

Проте, нині існують невирішені питання, які потребують подальшого вивчення, що і обумовлює актуальність теми дослідження. А саме, проблеми щодо визначення сутності основних засобів у бухгалтерському обліку та системі оподаткування та існування різних підходів щодо їх термінології та визначення, проблеми вдосконалення системи амортизації, принципи оцінки основних засобів, підвищення інформативності первинних документів з обліку основних засобів, аналіз ефективності використання основних засобів та можливості її прогнозування.

Метою роботи є висвітлення інформації з обліку теоретичних аспектів основних засобів дослідження та відображення операцій з ними в регістрах синтетичного обліку та на рахунках.

Для досягнення поставленої мети потрібно виконати **наступні завдання**:

- обґрунтувати сутність поняття «основні засоби»;
- проаналізувати склад та класифікацію основних засобів;
- ознайомитись із оцінкою та переоцінкою основних засобів;
- розглянути організацію синтетичного та аналітичного обліку основних засобів;
- дослідити порядок обліку амортизації основних засобів;
- проаналізувати стан та ефективність використання основних засобів.

Об'єктом магістерської роботи є система обліку та аналізу основних засобів.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та організаційних основ щодо ведення обліку основних засобів та аналізу їх використання.

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативні, законодавчі акти, Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку.

При проведенні дослідження використано загальнонаукові **методи**, що ґрунтуються при розкритті питань теорії, методики й організації обліку основних засобів на підприємстві за допомогою системного підходу. А саме, теоретичні аспекти обліку основних засобів досліджувалися із використанням методів дедукції та індукції. Метод порівняння, логічний та історичний методи, застосовано під час удосконалення порядку обліку основних засобів та відображенні їх у фінансовій звітності підприємства. Абстрактно-логічний метод та метод причинно-наслідкового зв'язку використані для дослідження класифікації основних засобів.

Обсяг роботи становить 43 сторінки. У роботі представлено 6 таблиць та 1 рисунок. Під час виконання роботи було використано 33 джерела.

1. Теоретична сутність основних засобів та їх класифікація

В умовах ринкової економіки важливою умовою ефективного функціонування підприємств є їх забезпеченість основними засобами. Адже, саме вони є рушійною силою завдяки якій починає функціонувати підприємство, а в майбутньому – розширювати свою діяльність.

Під основними засобами розуміють матеріальні активи підприємства, що використовуються у процесі виробництва, для постачання товарів і послуг, крім цього надаються в оренду іншим особам.

Раціональне та найповніше використання основних засобів підприємства призводить до поліпшення його техніко-економічних показників: збільшенню випуску продукції, зростання продуктивності праці, фондівіддачі, економії капітальних вкладень, зниження її собівартості, [13, с.56].

В наукових дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених можна зустріти багато різноманітних підходів щодо визнання та ознак належності капіталу до основних засобів.

Перший вчений, який виділив поняття «основні засоби», є А.Сміт. Саме він ввів у політичну економію узагальнюючі поняття основного та оборотного капіталу. На його думку, основним капіталом є капітал, який направлений на поліпшення землі, купівлю машин та устаткування, інструментів та інших предметів, що приносять дохід, при цьому залишаються в одного власника в одній і тій же натурально-речовій формі.

За словами А. Сміта, однією з складових основного капіталу є наявність придбаних і корисних здібностей усіх жителів або членів суспільства. Надбання таких здібностей потребує витрат, які становлять основний капітал, що ніби то реалізується в його особистості. А здібності, що становлять частину майна такої особи, разом з тим стають частиною багатства всього суспільства, до якого вони належать. Уміння робітника та його спритність можна ототожнювати з машинами та знаряддям виробництва, що спрощують працю, які при цьому потребують значних витрат, але відшкодовують ці витрати разом із прибутком. [24, с. 283].

Вчений Дж.С. Міль наголошував на багаторазовій участі основного капіталу у виробничому процесі: значна частина капіталу, що втілена в знаряддях виробництва, які відрізняються тривалим існуванням, використовується роллю у виробництві, не виключається з нього, а залишається в ньому, при цьому функція цієї частини капіталу не вичерпується одноразовим ужитком. Вчений відносив до цього розряду капіталу будинки, машини, прилади та інструменти. Довготривалість деяких із них дуже велика, а існування їх як знарядь виробництва продовжується багаторазовим повторенням виробничих операцій. За словами Дж.С. Міля капітал, який існує в будь-яких із таких довговічних форм і дохід від якого надходить протягом відповідно тривалого періоду, називається основним капіталом». Отож , дослідник вказує на головні ознаки основного капіталу, як тривале існування, багаторазовий ужиток та одержання доходу від його використання протягом тривалого періоду [15, 242].

Розглянемо систематизацію поглядів дослідників щодо визначення поняття «основні засоби» у Таблиці 1.

Підходи до визначення поняття «основні засоби»

Таблиця 1

Автор	Визначення
Бабаєв Ю. А. [2, с.301]	Під основними засобами розуміють частину майна, яка використовується як засоби праці при виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг або для управління організацією протягом періоду, яка перевищує 12 місяців, або звичайний операційний цикл, за умови якщо він перевищує 12 місяців.
Борисов А. Б. [3, с. 487]	Основні засоби – засоби праці виробничого та невиробничого призначення. Характерна особливість основних засобів - участь в процесі виробництва довготривалий час, протягом багатьох циклів, при збереженні первинної форми та основних властивостей, в такому випадку поступове зношування і їх вартість переноситься на продукцію, яка виготовляється.
Бутинець Ф. Ф. [4, с. 125]	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік).

Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. [11]	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство формує задля використання їх у процесі виробництва товарів чи їх постачання, надання послуг, здавання в оренду або для здійснення адміністративних та соціально-культурних функцій і очікуваний термін корисного застосування яких перевищує один рік.
Дем'яненко М. Я. [31, с.255]	Основні засоби – це термін бухгалтерського обліку, синонім економічного поняття «необоротні матеріальні активи» (засоби виробництва, матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі діяльності або для здійснення адміністративних і соціальних функцій, що використовуються протягом тривалого періоду і поступово переносять свою вартість на продукцію у міру зношення); матеріальні цінності (виробниче майно), що споживається у виробничому процесі, тобто фізичний капітал. Засоби - це прийоми, дія, знаряддя, гроші, матеріальні цінності, речі, устаткування, будь-яке добро, яке використовується для досягнення певної мети.
Сопко В. В. [25, с.12]	Основні засоби – засоби праці, що експлуатуються довше ніж один рік і мають вартість понад встановлений ліміт; виняток становить лабораторне обладнання, повністю і багаторазово беруть участь у процесі виробництва; переносять свою вартість на готову продукцію частинами, по мірі зносу.
Сердюк В. Н. [23, с.192]	Основними засобами вважаються засоби праці, за умови якщо ціна перевищує встановлений підприємством вартісний ценз, термін експлуатації яких перевищує один рік (чи операційний цикл, якщо він більший за рік) в первісній натуральній формі як засоби праці (машини, обладнання, прибори та інструменти) чи як матеріальні умови праці (будівлі, споруди, інвентар).
Сухарський В. С. [26, с.511]	Основні засоби (основні фонди) – це засоби праці виробничого і невиробничого призначення (будівлі, споруди, інвентар, машини, передавальні пристрої і т.п.), які беруть участь у процесі виробництва в продовж багатьох циклів, при цьому зберігаючи свою натуральну форму, і поступово (в міру зношення) переносять свою вартість на вироблену продукцію.
Фамінський І. П. [29, с. 380]	Основний капітал, основні засоби, основні фонди – сума капіталу, вкладеного в сукупність матеріально-речових об'єктів і цінностей, що використовуються в процесі виробництва для впливу на предмети праці і їх перетворення в придатні до споживання продукти. Основний капітал приймають участь в багатьох циклах виробництва, служить протягом довгого часу й переносить свою вартість на вартість вироблених з його допомогою товарів поступово, по мірі зносу шляхом нарахування амортизації.
Щербина А. В. [17, с.93]	Основні засоби – це матеріальні активи, які функціонують в натуральній формі як у виробничій сфері, так і в невиробничій протягом довгого часу (більш за один рік).

Проаналізувавши визначення кожного з авторів можна стверджувати, що більшість з них розуміють під терміном «основні засоби» матеріальні активи підприємства. Деякі вчені співставляють поняття «основні засоби» та «основні фонди» при цьому зазначаючи, що вони є засобами праці, що використовуються протягом тривалого часу у виробництві. Інші вважають основними засоби матеріальні активи, які використовуються тільки у

виробничому процесі. Це твердження є невірним, оскільки основні засоби використовуються підприємством у всій його господарській діяльності.

В результаті аналізу досить повно відображає сутність поняття «основні засоби» таке визначення: «основні засоби – це матеріальні активи, придатні для використання в процесі діяльності суб'єкта підприємництва або установи (організації), які втрачають свою вартість частково, шляхом перенесення її на знов створений продукт, очікуваний термін використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу)».

Введення поняття «основні засоби» в практику бухгалтерського обліку спричинена такими причинами:

– застосування в обліку методу подвійного запису, завдяки якому господарські засоби у балансі знаходять двостороннє відображення. Вони відображаються в активі балансу з боку матеріального їх складу та називаються основними засобами, а в пасиві відображаються з точки зору джерел їх формування, іншими словами як частини статутного, додаткового та іншого капіталу.

– основні засоби, на відміну від основного капіталу, відображають не тільки вартісну сутність засобів праці, а також їх споживче призначення. Категорія основних засобів вартісну сутність запозичала від категорії основних фондів, а споживчу сутність від засобів праці. Таким чином таке з'єднання дає змогу господарській практиці забезпечити єдність вартісного обліку, споживчого аспекту руху і використання засобів праці [6, с.188-189].

На даний час з ціллю ведення бухгалтерського обліку під основним та оборотним капіталом розуміють необоротні та оборотні активи, зміст яких визначено на законодавчому рівні.

Методологічні основи формування та розкриття у бухгалтерському обліку інформації про основні засоби регламентуються П(С)БО №7 «Основні засоби».

Розглянемо підходи до трактування поняття «основні засоби» згідно правового регулювання на рис.1.

<p align="center">П(С)БО 7 «Основні засоби» [21]</p>	<p align="center">Міжнародний стандарт фінансової звітності 16 «Основні засоби» [16]</p>	<p align="center">Податковий кодекс України (п.п. 14.1.138) [20]</p>
<p>Основні засоби - матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).</p>	<p>Основними засобами є матеріальні об'єкти, які утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду іншим або для адміністративних цілей; будуть використані протягом більше одного звітного періоду.</p>	<p>Основні засоби — це матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр, вартість яких перевищує 6000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом, які призначені для використання в господарській діяльності платника податку і очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).</p>

Рис.1. Підходи до трактування поняття «основні засоби» згідно правового регулювання

З даної таблиці видно, що до прийняття Податкового кодексу України визначення поняття «основні засоби» відрізнялося у різних законодавчих актах. Головна відмінність полягала в тому, що в законі розглядається поняття «основні фонди» замість засобів та різниться грошова межа віднесення до складу основних фондів об'єктів.

В свою чергу, у Податковому кодексі відмовилися від поняття «основні фонди» на «основні засоби», що свідчить про наближеність Кодексу до положень бухгалтерського обліку. Однак, таке наближення не є повним, тому що вартісне обмеження віднесення до складу основних засобів залишилося, хоча зросло до 6000 грн. [20].

Порівнюючи поняття, які представлені в П(С)БО та МСФЗ можна зробити висновок про їх подібність, яка зумовлена тим, що при написанні українських стандартів бухгалтерського обліку міжнародні стандарти використовувались як основа.

Відповідно до П(С)БО 7 виділяють кілька критеріїв віднесення об'єктів до основних засобів: об'єкт бухгалтерського обліку повинен бути визнаний активом; використовуватись для чітко визначених цілей; мати очікуваний строк корисного використання більш як один рік або операційний цикл (якщо він довший за рік); мати фізичну форму – бути матеріальним активом [21].

Основні засоби, що використовуються у виробництві, поділяють на певні групи, в залежності від того, яке значення вони мають у виробничому процесі.

Основні засоби класифікуються:

- за сукупністю спільних технічних характеристик;
- за функціональним призначенням;
- за умовами використання необоротних матеріальних активів;
- за формами власності;
- за видами економічної діяльності тощо[14].

За функціональним призначенням основні засоби класифікують на виробничі та невиробничі. До виробничих основних засобів відносяться засоби, які беруть участь у виробничому процесі або сприяють здійсненню його у сфері матеріального виробництва. Невиробничі основні засоби, на відміну від виробничих, не беруть безпосередньої участі у процесі матеріального виробництва та призначаються, для обслуговування житлового та комунального господарств, забезпечення культурно-побутових потреб населення у невиробничій сфері тощо.

Основні засоби за використанням поділяються на: діючі, недіючі, запасні. Діючими є основні засоби, які використовуються у господарській діяльності підприємства. Недіючими вважаються основні засоби, які тимчасово не використовуються внаслідок консервації окремих об'єктів або приміщень (цехів) підприємства. До запасних основних засобів належить різне

устаткування, яке знаходиться в резерві та призначається для заміни об'єктів основних засобів, що ремонтуються або вибули [18, с. 7].

Згідно Цивільним кодексом України існують 3 форми власності: державна, комунальна, приватна. Отже, відповідно основні засоби теж можуть перебувати у державній, приватній або комунальній формі власності.

Також основні засоби також групують за функціями та за джерелами отримання, які вони виконують у виробничому процесі. Основні засоби за джерелами отримання у свою чергу поділяються на власні (що можуть бути придбаними чи виробленими), одержані в лізинг чи орендовані.

Основні засоби за функціями, що виконують у виробничому процесі, класифікують:

1) основні засоби, які безпосередньо беруть участь у виготовленні продукції (або ті, які виготовляють продукт), до них належать устаткування і робочі машини, господарський і виробничий інвентар, тому що вони безпосередньо задіяні у виготовленні продукції;

2) основні засоби, що допомагають у виготовленні продукції, до них відносять регулюючі та вимірювальні прилади; лабораторне устаткування та обчислювальна техніка, бо вони не виготовляють продукції, однак допомагають у дотриманні всіх необхідним вимог стосовно виготовлення якісного продукту;

3) основні засоби, що сприяють процесу виробництва, тобто ті, які не беруть безпосередньої участі і не допомагають виробництву, а тільки створюють належні умови для нього, до них відносяться будівлі, споруди, транспортні засоби [8, с.96].

Враховуючи специфіку кожної галузі народного господарства класифікація основних засобів за виробничим призначенням, натуральним складом конкретизується, проте зберігається можливість приведення всіх галузевих класифікацій до народногосподарської.

Згідно Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», основні засоби класифікують за групами. Виділять 16 груп основних засобів, а саме: земельні ділянки, капітальні витрати на поліпшення земель, будинки,

споруди та передавальні пристрої, транспортні засоби, машини та обладнання, інструмент, інвентар (меблі), прилади, багаторічні насадження, бібліотечні фонди, тимчасові (нетитульні) споруди, малоцінні необоротні матеріальні активи, природні ресурси, інвентарна тара, предмети прокату, інші основні засоби, інші необоротні матеріальні активи [21].

Важливе значення в системі бухгалтерського обліку основних засобів має правильна їх оцінка.

Оцінкою основних засобів є грошове вираження вартості основних засобів, за якою вони відображаються в бухгалтерському обліку

Існують 5 видів оцінок основних засобів: первісна вартість; переоцінена (відтворювальна) вартість; справедлива вартість; залишкова (балансова) вартість; вартість, що амортизується.

Під первісною вартістю розуміють вартість придбання об'єктів ОЗ або будівництва власноручно. Адже, саме за первісною вартістю основні засоби зараховуються на баланс підприємства, які придбані у постачальників чи створені власними силами [30, с.255].

До первісної вартості об'єктів основних засобів можна відноситися такі витрати:

- суми грошових коштів, які підприємство платить постачальникам активів і підрядникам за здійснення БМР (без непрямих податків) – насамперед це суми ПДВ, які потрапляють до податкового кредиту покупця основного засобу);
- різного роду реєстраційні збори, державне мито та інші аналогічні платежі, пов'язані з купівлею (отриманням) прав на об'єкт основного засобу (наприклад, при придбанні автомобіля до таких витрат можна віднести плату за реєстрацію в ДАІ, вартість експертної оцінки, номерних знаків, реєстраційних документів);
- суми ввізного мита;
- суми непрямих податків, які сплачені при купівлі основного засобу, але якщо вони не відшкодовуються підприємству (наприклад, сума ПДВ у вартості об'єкта основного засобу, що не потрапляє до податкового кредиту покупця об'єкта через встановлені законодавством причини: податковий кредит не

підтверджено податковою накладною, підприємство не зареєстроване платником ПДВ, об'єкт ОЗ придбають для повного або часткового використання в пільгових чи неоподатковуваних операціях);

- витрати зі страхування ризиків доставки основного засобу;

- витрати на транспортування, монтаж, встановлення, налагодження основного засобу;

- інші витрати, які безпосередньо пов'язані із доведенням основного засобу до стану, у якому він придатний для використання з запланованою метою.

- фінансові витрати [27, с.13].

Переоцінена (відтворювальна) вартість – це первісна вартість ОЗ з урахуванням їх переоцінки (індексації). Переоцінці підлягають об'єкти, балансова вартість яких суттєво відрізняється від їх справедливої вартості. Якщо змінюється ціна якогось об'єкта, то має бути проведена переоцінка всіх об'єктів групи, в якій він знаходиться.

Залишкова (балансова) вартість – це первісна вартість за вирахуванням суми зносу. Цю вартість називають балансовою, оскільки саме вона, а не первісна, враховується при підрахунку валюти балансу.

Справедлива вартість – сума, за якою може бути здійснений обмін активу в результаті операцій між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами.

Вартість, що амортизується – первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості [10, с.224].

2. Документальне оформлення наявності та руху основних засобів

Однією із найважливіших ланок в організації бухгалтерського обліку є їх первинний облік, який вважається початковою стадією систематичного сприйняття та реєстрації окремих операцій, що характеризують господарські явища та процеси, які відбуваються на підприємстві. Як наслідок, запорукою інформаційного забезпечення системи бухгалтерського обліку є первинні облікові документи.

Важливим завданням обліку надходження основних засобів є правильне документальне оформлення та своєчасне відображення в облікових реєстрах надходження основних засобів, їх внутрішнє переміщення та вибуття. За допомогою типових форм первинної облікової документації оформляють рух основних засобів, що затверджені наказами Мінстату України і Мінфіну України.

Облік з надходження та вибуття основних засобів оформляється такими первинними документами:

- форма № ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів»;
- форма № ОЗ-2 «Акт приймання-передачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів»;
- форма № ОЗ-3 «Акт на списання основних засобів»;
- форма № ОЗ-4 «Акт на списання автотранспортних засобів»;
- форма № ОЗ-5 «Акт про установку, пуск і демонтаж будівельної машини»;
- форма № ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів»;
- форма № ОЗ-7 «Опис інвентарних карток з обліку основних засобів»;
- форма № ОЗ-8 «Картка обліку руху основних засобів»;
- форма № ОЗ-9 «Інвентарний список основних засобів» [22].

Відповідно з «Актом приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів» типової форми №ОЗ-1 проводиться введення в експлуатацію придбаних і створених та зарахування іншого надходження основних засобів,

що складається комісією, призначеною наказом керівника підприємства . Окрім цього на підставі форми ОЗ-1 оформляється:

- зарахування до складу основних засобів окремих об'єктів;
- передача об'єктів основних засобів зі складу в експлуатацію;
- внутрішнє переміщення основних засобів з одного підрозділу до іншого;
- виключення об'єктів зі складу основних засобів при передачі іншому підприємству.

В Акті вказуються первина вартість об'єкта, місце експлуатації, коротку технічну характеристику. До того ж додається технічна документація об'єкта. На кожний окремий об'єкт складається акт в одному примірнику. Складання загального акта, що оформляється прийманням декількох об'єктів основних засобів є можливим, але за умови, якщо ці об'єкти є однотипні, мають однакову первісну вартість та приймаються в одному календарному місяці [9, с.188].

Кожному об'єкту надається інвентарний номер, який наноситься на об'єкт і надалі проставляється у всіх документах, на підставі яких відбувається внутрішнє переміщення об'єкта, або його вибуття, а також в інвентарній картці (ф. № 03-6). Інвентарною карткою є реєстр аналітичного обліку основних засобів. Головними реквізитами якої є: інвентарний номер, назва об'єкта, коротка технічна характеристика, місце експлуатації, дата введення в експлуатацію, рік випуску або будівництва, норма амортизації, дата вибуття з експлуатації, відомості про переоцінку, реконструкцію, модернізацію об'єкта та інші. На однотипні об'єкти невеликої вартості (інструменти, виробничий і господарський інвентар тощо), які надійшли на підприємство в одному місяці та будуть експлуатуватися в одному підрозділі та мають однаковий строк корисного використання, доречно відкривати одну загальну інвентарну картку. Картки основних засобів систематизуються за їхніми класифікаційними групами та місцями експлуатації [9, с.190].

Інвентарні картки, для забезпечення збереження, реєструються в спеціальних описах (ф. № ОЗ-7). В таких описах для кожної класифікаційної групи основних засобів відводять окремий розділ, у якому для неї виділено

серію інвентарних номерів. При цьому кожний розділ зашифровують. Важливим є те, щоб номер інвентарної картки, зареєстрований в описі, збігався з інвентарним номером об'єкта. Завдяки цьому спрощується облік і контроль наявності та руху інвентарних карток та основних засобів. Відповідно, інвентарні картки розміщуються у картотеці відповідно з класифікаційними групами, до яких відносять об'єкти. Користування картотекою для зручності застосовують роздільники, що виготовлені з фанери чи картону, якими відокремлюють одну групу засобів від іншої. На роздільниках і на інвентарних картках вказують шифри та назву групи основних засобів. Групують інвентарні картки в картотеці за місцями зберігання й експлуатації, а всередині - відповідно з класифікацією основних засобів. Побудова картотеки таким чином дає можливість швидко встановити, які саме об'єкти є в конкретному підрозділі, що використовується в поточній діяльності підприємства, а також вона є зручною для проведення інвентаризації. Також можна легко встановити, які матеріальні цінності закріплені та рахуються за відповідними матеріально-відповідальними особами.

Облік основних засобів за місцями використання (знаходження) ведеться в інвентарних списках (ф. № ОЗ-9). Підсумкові дані інвентарних карток на об'єкти основних засобів, які надійшли на підприємство, щомісячно заносяться в картки обліку основних засобів (ф. № ОЗ-8), що ведуться в розрізі груп останніх. Такі картки замінюють аналітичні відомості за рахунком 10 «Основні засоби». Через це, щомісячно їх загальний підсумок зіставляється з підсумком синтетичного обліку даного рахунка.

За збереженням основних засобів здійснюють контроль матеріально-відповідальні особи, які ведуть облік основних засобів за інвентарними об'єктами, місцем використання або зберігання [1, с.183].

Усі операції потребують належного документального оформлення, оскільки бухгалтерський облік має бути орієнтований на забезпечення оперативною інформацією всіх суб'єктів управління, а також на підготовку інформативної бухгалтерської звітності для інвесторів і кредиторів. Існуючий

пакет первинних документів, які застосовують при документальному оформленні операцій з основними засобами, досить місткий, але окремі операції не знайшли документального підтвердження. Документального підтвердження вимагає така операція, як формування первинної вартості основних засобів. Об'єкти основних засобів можуть надходити на підприємство різними шляхами. Залежно від цього дещо іншим буде склад витрат, за якими буде формуватися в обліку первісна вартість об'єкта основних засобів. Усі витрати, пов'язані з надходженням об'єкта, підтверджуються відповідними окремими первинними документами, які свідчать про їх здійснення. Однак кінцева сума первинної вартості об'єкта, що відображена в акті приймання-передачі об'єкта основних засобів та інвентарній картці й складається із цих витрат, фактично не підтверджена первинним документом з її розрахунком. Для відображення господарських операцій з надходження основних засобів підприємство може використовувати як відповідні типові форми первинного обліку, так і інші документи, що підтверджують факт здійснення господарської операції [5, с.205].

«Актом приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів» типової форми № ОЗ-2 оформляється приймання закінчених робіт з добудови, реконструкції, дообладнання. Саме на підставі цього документа здійснюються відповідні записи в інвентарній картці про збільшення первісної вартості об'єкта в результаті його модернізації, реконструкції чи інших поліпшень. Даний акт використовується у процесі оформлення впровадження в експлуатацію основних засобів після завершення їх капітального ремонту, реконструкції чи модернізації та складається у трьох примірниках.

Для оформлення ліквідації об'єктів (окрім автотранспортних засобів) або їхніх складових частин застосовується форма № ОЗ-3 «Акт на списання основних засобів».

Однією з вагомих причин вибуття основних засобів вважається ліквідація. Вона може відбуватися в результаті фізичного і морального зносу,

стихійного лиха або аварій. В такому випадку комісія складає акт ліквідації основних засобів, у якому вказується об'єкт ліквідації, його балансова вартість, сума нарахованого зносу і причини вибуття, матеріальні цінності, одержані від ліквідації та понесені витрати. Згідно наказу керівника призначається комісія, яка складає акт в двох примірниках.

Форма № ОЗ-4 «Акт на списання автотранспортних засобів» використовується для оформлення списання з балансу підприємства автомобілів, причепів, напівпричепів.

Форма № ОЗ-5 «Акт про встановлення та демонтаж будівельних машин» застосовується будівельними підприємствами для оформлення демонтажу, передавання на інший будівельний об'єкт та запуску в експлуатацію будівельних машин. Складається у двох примірниках [9, с.191].

При документальному оформленні господарських операцій та пов'язаних з ними змін на підприємстві відбувається рух облікової інформації між первинною документацією, регістрами синтетичного й аналітичного обліку та звітністю.

3. Облік амортизації основних засобів

Основні засоби у процесі використання зношуються. Тому для відновлення проводиться нарахування амортизації за активами.

Під амортизацією розуміють поступове перенесення вартості необоротних активів на новостворений продукт відповідно до встановлених методів і норм.

Визначення поняття «амортизація» наведено в таких нормативних документах як П(С)БО 7 «Основні засоби», МСБО 16 «Основні засоби», Податковий кодекс України.

В П(С)БО 7 зазначено, що амортизація – це систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [21]. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (IAS) 16 «Основні засоби» дає майже ідентичне визначення цього поняття: - систематичний розподіл суми активу, яка амортизується, на протязі строку його корисної експлуатації [28].

Об'єктом амортизації на підприємстві є всі основні засоби, крім вартості земельних ділянок, природних ресурсів, капітальних інвестицій. При цьому амортизують вартість кожного окремого об'єкта основних засобів.

Згідно П(С)БО 7 амортизація може нараховуватися за такими основними методами:

- прямолінійний метод;
- метод зменшення залишкової вартості;
- метод прискореного зменшення залишкової вартості;
- кумулятивний метод;
- виробничий метод [21].

При прямолінійному методі річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів. Суть даного методу зводиться до того, що сума, яка підлягає амортизації, розподіляється рівними частинами протягом усього терміну використання об'єктів основних засобів. Перевагою даного методу слід назвати

його простоту та точність, раціональність та логічність у застосуванні.

Недоліком прямолінійного методу є те, що він не бере до уваги кількість одиниць випущеної продукції, тому неможливо визначити зміну інтенсивності використання основного засобу, рівень його морального зносу та повною мірою скористатися ефектом податкової економії. Також цей метод буде більш доцільним, якщо його застосовувати для пасивної частини основних засобів (будівель, споруд і т.п.), оскільки ця частина основних засобів не приймає безпосередньої участі у виробництві, а тільки створює необхідні умови для нормального виробництва продукції [5, с.165].

За виробничому методі місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації, що залежить від фактичного обсягу продукції. За цим методом функціональна корисність основних засобів залежить не від часу, а від результатів їх використання. Але використання виробничого методу на практиці може бути обмеженим через наступні фактори:

- по-перше, на практиці беруть до уваги валовий випуск продукції (тобто за допомогою усіх засобів праці), а не обсяг продукції, виготовленої з використанням якогось конкретного засобу виробництва;
- по-друге, цей метод (аналогічно до прямолінійного) не дає можливості врахувати рівень морального зносу основних засобів і скористатися ефектом податкової економії.

Здебільшого виробничий метод більш доречний для групи «Машини та обладнання» та групи «Транспортні засоби». Але для цих груп Податковим кодексом України дозволено використовувати метод прискореного зменшення залишкової вартості, що є більш привабливим і вигідним для податкового планування.

При використанні методу зменшення залишкової вартості, річна сума амортизації обчислюється множенням залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації на річну норму амортизації, що у свою чергу розраховується як різниця між

одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість.

При застосуванні методу прискореного зменшення залишкової вартості можна визначити річну суму амортизації множенням залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації на річну норму амортизації. Річна норма амортизації обчислюється згідно строку корисного використання об'єкта та подвоюється [30, с.199].

При використанні кумулятивного методу річна сума амортизації обчислюється як добуток вартості, що амортизується, та кумулятивного коефіцієнта, який розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання.

Такі методи, як: зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості та кумулятивний є подібні у використанні, через те що вони є прискореними та, як наслідок, передбачають більші суми амортизації в перші роки експлуатації об'єктів та набагато менші наприкінці строку їх корисного використання. Однак, слід виділити основний недолік цих методів - вони найменше відповідають економічній сутності амортизації, тому що мало пов'язані з реальним ступенем зношеності основних засобів. Проте завдяки цим методам можна отримати ефект податкової економії та мінімізувати втрати від морального зносу[1, с.191].

Підприємство самостійно здійснює вибір методу амортизації кожного об'єкта основних засобів (або групи однорідних об'єктів), покладаючись на те, за яким обраний метод найкраще розподіляв би вартість активу відповідно до очікуваного способу отримання доходу від його використання.

Проводять нарахування амортизації щомісяця, починаючи з місяця, наступного за місцем, у якому об'єкт став придатним для корисного

використання. Нарахування амортизації припиняється, починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта.

Амортизації не підлягають амортизації та повністю відносяться до складу витрат за звітний період витрати платника податку на утримання основних засобів, що знаходяться на консервації, та ліквідації основних засобів. Також не підлягають амортизації та проводяться за рахунок відповідних джерел фінансування витрати бюджетів на будівництво й утримання споруд благоустрою і житлових будинків, придбання і збереження бібліотечних та архівних фондів, витрати бюджетів на будівництво й утримання автомобільних доріг загального користування, витрати на придбання і збереження Національного архівного фонду України, а також бібліотечного фонду, що формується та утримується за рахунок бюджетів, вартість гудвілу, витрати на придбання чи самостійне виготовлення і ремонт, а також на реконструкцію, модернізацію або інші поліпшення неvirобничих основних засобів [6, с.194].

Нарахування амортизації, відповідно до пп. 145.1.2 Податкового кодексу, відбувається впродовж строку корисного використання (експлуатації) об'єкта, який визначається наказом підприємства ще тоді, коли цей об'єкт визнають активом, а саме - під час зарахування на баланс. Проте не менше вказано в Податковому кодексі та може припинятися на період коли його виводять з експлуатації у випадку реконструкції, модернізації, дообладнання, добудови, консервації. Вивід з експлуатації здійснюється на підставі документів, що свідчать про такий факт. Крім того, при визначенні строку експлуатації потрібно врахувати очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його продуктивності або потужності, моральний знос та фізичний знос, що передбачається, правові або інші обмеження щодо строків використання об'єкта та інші фактори. [20].

Амортизація включається до собівартості виготовлених та реалізованих товарів (робіт, послуг) або до інших витрат (залежно від використання об'єкта основних засобів). Амортизація є включеною у витрати тільки після реалізації таких товарів (робіт, послуг), тобто за датою визнання доходу від їх реалізації.

Амортизація основних засобів провадиться до досягнення залишкової вартості об'єкту рівня його ліквідаційної вартості.

Згідно Плану рахунків бухгалтерського обліку амортизація основних засобів ведеться на пасивному рахунку 13 «Знос (амортизація) необоротних активів», субрахунку 131 «Знос основних засобів» в Журналі-ордері № 13 при журнально-ордерній формі, Журналі 4 – при журнальній формі або у відповідній машинограмі [19].

Розглянемо типову кореспонденцію рахунків з обліку амортизації основних засобів у Таблиці 2.

Таблиця 2

Типова кореспонденція рахунків з обліку амортизації основних засобів

№ п/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Нарахована амортизація на об'єкти ОЗ допоміжних або підсобних виробництв	232	131
2	Нарахована амортизація по виробничому обладнанню, будівельній техніці	911	131
3	Нарахована амортизація на об'єкти ОЗ загальновиробничого призначення	912	131
4	Нарахована амортизація на об'єкти ОЗ загальногосподарського призначення	92	131
5	Нарахована амортизація на об'єкти ОЗ задіяні в збуті продукції	93	131
6	Нарахована амортизація на об'єкти ОЗ житлово-комунального і соціально-культурного призначення	949	131
7	Списано знос вибулих, ліквідованих основних засобів	131	10

За дебетом цього рахунку відображається списання зносу внаслідок: вибуття основних засобів (незалежно від причини вибуття); уцінки активу, який раніше недооцінювали; уцінки раніше до оціненого активу.

За кредитом рахунку відображають суми нарахованої амортизації, збільшення зносу необоротних активів у разі їх дооцінки.

Нарахування амортизації відображають оборотом за кредитом рахунку 13 у кореспонденції з рахунками обліку витрат.

Важливим питанням обліку основних засобів, що стосується як бухгалтерського так і податкового обліку є облік ремонту основних засобів. Після надходження основних засобів підприємство може мати витрати, пов'язані з їх експлуатацією або поліпшенням їх стану. Підхід до відображення таких витрат у бухгалтерському обліку залежить від їх впливу на майбутні економічні вигоди, що очікуються від використання об'єкта. З позицій правильності відображення операцій з ремонту основних засобів в обліку важливим є вид ремонту (поточний або капітальний) та спосіб ремонту (господарський чи підрядний). Витрати на ремонт і обслуговування основних засобів звичайно здійснюється для відновлення або підтримання очікуваних від них майбутніх економічних вигід. Через це такі видатки списуються на витрати в момент їх здійснення. При цьому дебетуються відповідні рахунки витрат (23, 91, 92, 93, 94, інші) та кредитується рахунки витрачених коштів (чи інших активів) або зобов'язань [7, 42].

4. Синтетичний і аналітичний облік надходження і вибуття основних засобів

У Плані рахунків бухгалтерського обліку для ведення основних засобів існує рахунок 10 «Основні засоби», який призначений для узагальнення інформації та обліку про наявність та рух власних чи отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів та орендованих цілісних майнових комплексів, що віднесені до складу основних засобів. Цей рахунок є активним.

Надходження основних засобів, їх придбаних, створених, безоплатне отримання, на баланс підприємства відображається за дебетом рахунка 10 «Основні засоби». Вони обліковуються за первісною вартістю. Сума витрат, які пов'язані з поліпшенням об'єкта, а саме: модернізація, добудова, модифікація, реконструкція, дообладнання, що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єкта та сума дооцінки вартості об'єкта основних засобів.

Вибуття основних засобів відображається за кредитом рахунка 10 «Основні засоби». Вибуття відбувається внаслідок продажу, часткової ліквідації об'єкта основних засобів, у випадку безоплатної передачі, невідповідності критеріям визнання активом, суми уцінки основних засобів [19].

Для синтетичного обліку при журнально-ордерній формі використовується Журнал-ордер № 13, при автоматизованій - Журнал № 4.

Рахунок 10 «Основні засоби», відповідно до Інструкції про застосування плану рахунків, має такі субрахунки[12]: 10.0 «Інвестиційна нерухомість», 10.1 «Земельні ділянки», 10.2 «Капітальні витрати на поліпшення земель», 10.3 «Будинки та споруди», 10.4 «Машини та обладнання», 10.5 «Транспортні засоби», 10.6 «Інструменти, прилади та інвентар», 10.7 «Тварини», 10.8 «Багаторічні насадження», 10.9 «Інші основні засоби».

На субрахунку 10.0 «Інвестиційна нерухомість» відбувається облік наявності та руху об'єктів інвестиційної нерухомості.

На субрахунку 10.1 «Земельні ділянки» ведеться облік земельних ділянок.

На субрахунку 10.2 «Капітальні витрати на поліпшення земель» ведеться облік капітальних вкладень у поліпшення земель, до них відносять осушувальні, меліоративні, іригаційні та інші роботи.

На субрахунку 10.3 «Будинки та споруди» відображається облік наявності та руху будинків, житлових будівель, споруд, їх структурних компонентів та передавальних пристроїв.

Субрахунки 10.4 «Машини та обладнання», 10.5 «Транспортні засоби», 10.6 «Інструменти, прилади та інвентар» призначені для обліку відповідно машин та обладнання, інструментів, приладів та інвентарю, транспортних засобів.

Субрахунки 10.7 «Тварини» і 10.8 «Багаторічні насадження» призначені для обліку довгострокових біологічних активів, у тому числі багаторічних насаджень, що не зв'язані з сільськогосподарською діяльністю.

На субрахунку 10.9 «Інші основні засоби» ведеться облік основних засобів, що не включаються до інших субрахунків рахунку 10 «Основні засоби».

В таблиці № 3 наведено типову кореспонденцію рахунків з облік надходження основних засобів.

Таблиця 3

Типова кореспонденція рахунків з обліку надходження основних засобів

№ п/п	Зміст господарської операції		
		Дт	Кт
1	ОЗ отримано за договором постачання	15	63
2	Відображення суми ПДВ, що включається до вартості меблів	641	63
3	Проведення оплати за договором постачання	63	31
4	Витрати на транспортування ОЗ	15	63
5	Відображення суми ПДВ в складі транспортних витрат	641	63
6	Витрати щодо складання і встановлення ОЗ	15	66, 65
7	Проведення оплати транспортних послуг	63	31
8	Зарахування ОЗ до об'єктів основних засобів	10, 11	15

Вибуття основних засобів може здійснюватись внаслідок: реалізації, ліквідації, безоплатної передачі іншим підприємствам. Типова кореспонденція рахунків з обліку вибуття основних засобів наведена в таблиці № 4.

Таблиця 4

Типова кореспонденція рахунків з обліку вибуття основних засобів

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт.	Кт.
Реалізація об'єкта ОЗ			
1	Відображення доходу від продажу ОЗ	377	742
2	Відображення суми податкових зобов'язань з ПДВ	742	64
3	Списання зносу ОЗ	131	10, 11
4	Списання залишкової вартості ОЗ	286	10, 11
5	Надійшла виручка від покупця	311	377
6	Списання собівартості реалізованого товару	943	286
Ліквідація об'єкта ОЗ			
1	Списання вартості ОЗ в частині зносу	131	10
2	Списання залишкової вартості ліквідованого об'єкта	976	10
3	Витрати, що виникли внаслідок ліквідації ОЗ	976	20,65,66
4	Доходи від ліквідації ОЗ	20,22	746
Безкоштовна передача об'єкта ОЗ			
1	Списання вартості переданих ОЗ в частці нарахованого зносу	131	10
2	Списання залишкової вартості переданих об'єктів ОЗ	976	10
3	Нараховано суму ПДВ на залишкову вартість	976	641
Внесок в статутний капітал іншого підприємства			
1	Списання суми зносу і залишкову вартість об'єкта ОЗ	131	10
		286	10
2	Передача об'єкта ОЗ	377	712
3	Нарахування суми ПЗ з ПДВ	712	641
4	Списання залишкової вартості переданого об'єкта	943	286
5	Відображення фінансової інвестиції за справедливою вартістю переданого об'єкта	14	685
6	Проведення заліку заборгованостей	685	377
Нестача або псування об'єкта ОЗ			
1	Списання вартості нестачі в частині зносу	131	10
2	Списання залишкової вартості зазначених ОЗ	976	10
3	Визнання доходу у вигляді суми, яка підлягає відшкодуванню винними особами	375	746
4	Відображено суму ПДВ, яка сплачується у бюджет	746	641
5	Відображено суму нестачі, що виплачується до бюджету	746	642
6	Одержано суму відшкодування від винних осіб та втрати ОЗ	30,31	375

Згідно діючого законодавства, підприємство може здійснити переоцінку основних засобів. Кількість переоцінювання у великій мірі залежить від коливань справедливої (реальної) вартості основних засобів. У разі того, якщо відрізняється справедлива вартість об'єкту від балансової вартості виникає необхідність у подальшій переоцінці. Розраховується переоцінена сума первісної вартості та зносу об'єкта ОЗ як добуток первісної вартості або зносу та індексу переоцінки. Для визначення індексу переоцінки потрібно поділити справедливу вартість об'єкта, який переоцінюється, на його залишкову вартість.

Для того, щоб провести переоцінку основних засобів обов'язковим є рішення керівника підприємства. Це рішення оформляється наказом або іншим розпорядчим документом. У цьому документі слід вказувати, які саме об'єкти основних засобів підлягають переоцінці. Також у наказі потрібно передбачити залучення незалежного оцінювача [27, с.14].

Результати переоцінки оформляють відповідно до одержаних від оцінювача даними, що можуть бути у вигляді довідки, акта або іншого документа, які передбачаються правилами роботи оцінювачів. Тоді потрібно сформулювати первинний документ, на підставі якого у бухгалтерському обліку відображають операцію з переоцінки. Для цього не затверджено спеціальних форм первинних документів. Проте підприємство може самостійно застосовувати, розробляти чи затверджувати у роботі форми первинних документів. Однак, вони мають відповідати вимогам щодо обов'язкових реквізитів первинних документів чи реквізитів типових або спеціалізованих форм.

Для прикладу, таким документом може бути відомість переоцінки вартості основних засобів, який призначений для фіксації процесу розрахунку показників, наводиться по кожному з об'єктів, що переоцінюються, первісна вартість, знос, залишкова вартість, що були до переоцінки. Потім зазначають справедливу вартість та коефіцієнт індексації, відображають показники щодо основних засобів після індексації, а саме: первісна вартість, знос, залишкова

вартість, результати переоцінки (суми дооцінки (уцінки) залишкової вартості та зносу)[9, с.190].

Відповідно до Інструкції для обліку та узагальнення інформації про дооцінку (уцінку) основних засобів призначається субрахунок 411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів» рахунку 41 «Капітал у дооцінках» [12].

У разі дооцінки об'єктів основних засобів - залишок на цьому субрахунку збільшується, а у разі уцінки та вибуття їх, зменшення їх корисності - зменшується. Винятково при уцінці використовується субрахунок 975 «Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій» рахунку 97 «Інші витрати». На якому відображається сума знецінення (уцінки) необоротних активів, у тому числі об'єктів основних засобів та фінансових інвестицій.

На субрахунку 972 «Втрати від зменшення корисності активів» узагальнюється інформація про накопичення сум втрат від зменшення корисності активів.

На субрахунку 742 «Дохід від відновлення корисності активів» відображається інформація про визнані доходи від відновлення корисності активів. Так, в разі припинення існування ознаки зменшення корисності активу вигоди від відновлення корисності активу визнаються іншим доходом, а щодо активів, які відображаються в обліку за переоціненою вартістю - з одночасним збільшенням його балансової вартості.

Інформація про інші доходи, серед яких сума дооцінки об'єктів необоротних активів, у тому числі дооцінки основних засобів згідно з П(С)БО 7, узагальнюються на субрахунку 746 «Інші доходи».

У бухгалтерському обліку результати переоцінювання основних засобів відображаються бухгалтерськими проводками, що наведені в таблиці №5.

Таблиця 5

Типова кореспонденція рахунків з обліку уцінки та дооцінки основних засобів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків (субрахунків)	
		Дебет	Кредит
Відображення результатів дооцінки ОЗ			
1	Дооцінка первісної вартості	10	411
2	Дооцінка зносу	411	131
Відображення результатів уцінки раніше недооцінюваних ОЗ			
3	Уцінка зносу	975	131
4	Уцінка залишкової вартості	975	10
Відображення результатів уцінки раніше дооцінених ОЗ			
5	Уцінка зносу	131	10
6	Уцінка залишкової вартості в межах суми попередніх дооцінок	411	10
7	Перевищення уцінки залишкової вартості об'єкта над попередніми дооцінками цього об'єкта	975	10
Відображення результатів дооцінки раніше уцінених ОЗ			
8	Дооцінка зносу ОЗ	10	131
9	Дооцінка залишкової вартості в межах попередніх уцінок, що були включені до складу витрат	10	746
10	Перевищення дооцінки залишкової вартості над сумою попередніх уцінок, що були включені до складу витрат	10	411
Відображення зменшення та відновлення корисності об'єктів ОЗ			
11	Втрати від зменшення корисності об'єктів ОЗ	972	131
12	Відновлення корисності об'єктів ОЗ після усунення причин попереднього зменшення їх корисності	131	742

5. Аналіз стану та ефективності використання основних засобів

При сучасному високому технічному рівні промислового виробництва величина і прогресивність основних виробничих засобів, їх технічний стан значною мірою визначають потенційні можливості промислового виробництва, його потужність. Відповідно до цього твердження впливає потреба в аналізі забезпеченості виробництва основними засобами, їх технічного стану і використання, а також оцінці їх впливу на зростання обсягу продукції, зниження собівартості продукції і, як наслідок, збільшення прибутку від реалізації продукції.

Основними завданнями аналізу є:

- оцінка забезпеченості підприємства та його структурних підрозділів основними засобами
 - відповідність величини, складу і технічного рівня основних засобів потребам в них;
- технічний стан основних засобів;
- ступінь використання основних засобів і факторів, що впливають на його рівень;
- оцінка ступеня використання виробничої потужності, площ та устаткування; Відповідно до цього завдання аналіз основних фондів проводиться в таких напрямках:
 - структура основних засобів;
 - наявність, стан, прогресивність та інтенсивність оновлення основних засобів;
 - використання основних засобів, виробничих потужностей, площ і обладнання;
 - аналіз рентабельності основних виробничих засобів;
 - резерви збільшення випуску продукції та підвищення рівня інших показників за рахунок кращого використання засобів праці [32].

Економічні процеси ефективного використання та відтворення основних засобів потребують застосування різних методик сучасного економічного і статистичного аналізу:

– абстрактно-логічного (при здійсненні теоретичних узагальнень, розробці моделей економічного механізму ефективності використання основних засобів);

– статистико-економічного;

– розрахунково-конструктивного;

– графічного (при зображенні взаємозв'язків та розвитку окремих процесів та інструментів економічного механізму ефективності використання і відновлення основних засобів);

– економіко-математичного з використанням ПЕОМ і програми Microsoft Excel;

– експериментального [32].

При розгляді методики аналізу ефективності використання основних засобів, їх експлуатації та оновлення необхідно врахувати ряд положень:

– функціональна корисність ОЗ зберігається протягом декількох років, через те витрати стосовно їх придбання та експлуатації поділені в часі;

– момент фізичної заміни або відновлення ОЗ не збігається з моментом їх вартісного заміщення, через це можуть виникати збитки та втрати, які знижують фінансові результати діяльності будь-якого підприємства;

– ефективність використання основних засобів оцінюють по-різному в залежності від їх приналежності, виду, призначення, характеру участі у виробничому процесі.

Для забезпечення відтворення основних засобів важливим є вивчення їх стану та використання, що являється важливим фактором підвищення ефективної діяльності підприємства.

Показники стану та ефективності використання основних засобів об'єднують групи, що характеризують :

- забезпечення підприємства основними засобами;

- стан основних засобів;
- ефективність використання основних засобів.

До показників, які характеризують забезпеченість підприємства основними засобами, слід віднести: фондомісткість, фондоозброєність, коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства [33].

Показник фондомісткість надає змогу визначати вартість основних засобів на одну гривню виробленої продукції та характеризує забезпеченість підприємства основними засобами. Фондомісткість є зворотною величиною до фондovіддачі. Фондовіддача при нормальних умов має тенденцію до збільшення, а фондомісткість – до зменшення.

Рівень фондоозброєності праці визначає забезпеченість підприємства основними виробничими засобами. Фондоозброєність розраховується як відношення вартості основних виробничих засобів до чисельності працівників підприємства. Позитивним фактором є збільшення рівня фондоозброєності.

Коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства визначається як відношення вартості основних виробничих засобів (за вирахуванням суми їхнього зносу) до вартості майна підприємства. За умови, якщо коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства досягає критичної позначки (0,2 - 0,3), в такому випадку реальний виробничий потенціал підприємства вважається низьким, для виправлення такого становища необхідно терміново шукати кошти [13, с. 97].

Узагальнюючими показниками ефективності використання основних засобів є: фондovіддача і рентабельність основних засобів, що в свою чергу дозволяють оцінити кількісну і якісну сторони економічної ефективності їх використання. Проте вони можуть підвищуватися або знижуватися на підприємстві за однаковий проміжок часу. Внаслідок цього виникають труднощі при порівнянні ефективності використання основних засобів двох і більше підприємств або періодів, адже при достатньо високих показниках фондovіддачі окремі підприємства мають низькі показники рентабельності і

навпаки. Такий недолік можна усунути завдяки розрахунку інтегральних показників.

Фондовіддача показує величину вартості виготовленої продукції, яка припадає на 1 гривню вартості основних засобів (може визначатися за товарною, валовою або реалізованою продукцією). В діяльності підприємства позитивною тенденцією є зростання фондовіддачі. Для того, щоб її підвищити потрібно нарощувати обсяги виробництва продукції за рахунок більш інтенсивного використання основних засобів та знижувати середньорічну вартість цих засобів за рахунок ліквідації зношених, малопродуктивних і не використовуваних у виробництві [33].

Рентабельність основних фондів показує, яка частка прибутку підприємства припадає на 1 грн. середньорічної вартості основних фондів.

У таблиці 6 наведено формули для розрахунку показників забезпечення стану й ефективності використання основних засобів.

Таблиця 6

Формули розрахунку показників забезпечення стану й ефективності використання основних засобів та їх характеристика

Показник	Формула розрахунку	Характеристика
Фондомісткість	$\frac{\Phi_k}{B_n}$	Характеризує забезпеченість підприємства основними фондами
Фондоозброєність	$\frac{\Phi_k}{r}$	Показує величину основних фондів на одного працівника
Коефіцієнт реальної вартості основних фондів у майні підприємства	$\frac{\Phi_3}{M}$	Відображає питому вагу залишкової вартості основних фондів у загальній вартості майна підприємства
Коефіцієнт зносу основних виробничих фондів	$\frac{z_o}{\Phi_k}$	Показує ступінь зносу основних виробничих фондів
Коефіцієнт придатності основних виробничих фондів	$1 - K_z$	Відображає частину основних фондів, придатну для експлуатації

Коефіцієнт оновлення основних виробничих фондів	$\frac{\Phi_B}{\Phi_K}$	Показує частку введених основних фондів у загальній вартості основних фондів
Коефіцієнт вибуття основних виробничих фондів	$\frac{\Phi_Y}{\Phi_K}$	Характеризує інтенсивність вибуття основних виробничих фондів
Коефіцієнт приросту основних виробничих фондів	$\frac{\Phi_B - \Phi_Y}{\Phi_K}$	Показує ступінь збільшення основних фондів у звітному періоді, якщо порівняти з минулим періодом
Фондовіддача	$\frac{B_{п}}{\Phi_K}$	Характеризує ефективність використання основних виробничих фондів. Відображає суму виробленої продукції на одну гривню основних виробничих фондів
Рентабельність основних виробничих фондів	$\frac{П_б}{\Phi_K} \cdot 100\%$	Визначає ступінь використання основних виробничих фондів

продовження таблиці

$B_{п}$ – вартість виробленої продукції;

Z_0 – сума зносу основних виробничих запасів;

K_3 – коефіцієнт зносу основних виробничих засобів;

M – вартість майна підприємства;

Π – загальний прибуток підприємства;

Φ_3 – залишкова вартість основних виробничих засобів;

Φ_K – балансова вартість ОЗ;

Φ_Y – вартість введених основних виробничих запасів;

Φ_B – вартість виведених основних виробничих засобів.

R – середньооблікова чисельність працівників;

Найбільш суттєвими факторами підвищення ефективності основних фондів вважають їх технічне вдосконалення та оновлення. Завдяки впровадженню досягнень науково-технічного значно підвищився рівень механізації та автоматизації виробництва, культура та безпека підприємства,

рівень продуктивності праці робітників, а також економія матеріальних витрат. Значна частка резервів підвищення ефективності використання ОЗ знаходиться у збільшенні тривалості роботи машин і механізмів. Часто виникають простой обладнання, основними причинами їх виникнення є: відсутність стабільності у забезпеченні робочих місць матеріалами, оснащенням, електроенергією, комплектуючими виробами; не узгодженість пропускної спроможності окремих цехів та ділянок; незадовільна організація ремонту устаткування та технічно-профілактичного обслуговування[32].

Для того, що підвищити ефективність використання ОЗ на підприємстві необхідно використовувати:

I. технічне вдосконалення засобів праці, що у свою чергу передбачає: технічне переозброєння на базі автоматизації і впроваджені гнучких виробничих систем; модернізація обладнання; заміна застарілої техніки; механізація обслуговуючих та допоміжних виробництв; розвиток раціоналізаторства та винахідництва.

II. збільшення тривалості роботи машин та обладнання внаслідок: скорочення строків ремонту обладнання; ліквідації незадіяного обладнання (оренда, лізинг, реалізація); зниження простоїв.

III. покращення організації та управління виробництвом, яка передбачає: впровадження наукової організації праці та виробництва; удосконалення управління виробництвом на основі комп'ютерної техніки; прискорення досягнення проектної продуктивності введених в експлуатацію основних фондів; розвиток матеріальної зацікавленості працівників; покращення забезпечення матеріально-технічними ресурсами [33].

Отже, дані групи показників ефективності використання ОЗ надають змогу оцінювати технічний стан основних засобів та визначити інтенсивність їх оновлення, окрім цього надає змогу оцінити використання усієї їх сукупності, що у свою чергу характеризує кінцевий результат їх використання.

Висновки

1. Внаслідок порівняння поняття «основні засоби» з різних джерел, було сформульовано власне: основні засоби — це частина постійного робочого капіталу, яка виступає у формі засобів праці та поступово, протягом багатьох виробничих циклів, переносить свою вартість на виготовлений продукт.
2. Теоретичні засади ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності основних засобів складають ЗУ «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», П(С)БО 7 «Основні засоби», а також методичні рекомендації, інструкції та положення з деяких питань обліку. Кожне підприємство встановлює власний склад і структуру основних засобів, які можуть відрізнитися, але в цілому до них зараховуються всі об'єкти, вартість яких складає більше 6000 грн. Останній раз вартісна межа основних засобів переглядалась 01.09.2015р. На сьогодні пропоную збільшити межу до 8000 грн., оскільки ціни на товари та послуги на світовому та українському ринку зросли.
3. Необхідною умовою раціональної організації обліку основних засобів є їх класифікація, визначення різних груп основних засобів та їх об'єднання за спільними функціями у виробничому процесі. Це має важливим для організації бухгалтерського обліку. Для забезпечення правильного та своєчасного обліку основних засобів і контролю за їх використанням і збереженням на підприємстві обов'язково повинна бути розроблена економічно обґрунтована класифікація основних засобів. Тому пропоную класифікувати основні засоби за такими ознаками: використанням, функціональним призначенням, натурально-речовим складом, належністю, за відношенням до галузі народного господарства. В такому разі, запропоновані сутність та класифікація основних засобів надасть змогу оптимізувати їх структуру як об'єкт обліку, та як наслідок, забезпечити ефективно їх використання та сприяти покращенню стану сучасного виробництва.
4. Питання переоцінки залишається також актуальним при дослідженні обліку основних засобів, адже кожне підприємство має на обліку основні засоби, залишкова вартість яких не відповідає справедливій. Це є негативним фактором

для подальшого розвитку підприємства, саме тому керівництво має прийняти рішення про проведення переоцінки. Вважається недоцільним результати переоцінки основних засобів відображати як витрати або доходи звітного періоду, тому, що суть цієї операції полягає не у зміні результатів господарської діяльності підприємства, а у визначенні реальної вартості об'єкта. На мою думку, доцільно відображати дооцінку та уцінку основних засобів як зміну сальдо рахунків додаткового капіталу. Тоді при операціях обміну потрібно оцінювати об'єкти основних засобів за справедливою вартістю, а не виходити з їх поділу на подібні чи неподібні об'єкти, що є досить абстрактним положенням.

5. Для ведення бухгалтерського обліку основних засобів у Плані рахунків передбачено рахунок 10 «Основні засоби», що призначено для обліку й узагальнення інформації про наявність і рух власних або отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів та орендованих цілісних майнових комплексів, віднесених до складу основних засобів. Основні засоби у процесі використання зношуються. Тому для відновлення проводиться нарахування амортизації за активами. Згідно П(С)БО 7 існує 5 основних методів нарахування амортизації: прямолінійний метод, виробничий метод, метод зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний метод. На підприємствах часто складаються такі обставини, що частина об'єктів основних засобів тривалий час не використовується. Зважаючи те, що на всі об'єкти, амортизація нараховується незалежно від інтенсивності їхнього використання, це призводить до завищення собівартості продукції за умови, що певна частина основних засобів не бере участі у виробництві. Я пропоную, що доцільним би було в таких випадках їх законсервувати, що надасть змогу підприємствам не нараховувати за цими об'єктами амортизацію, а отже, виключити негативний вплив цього фактору на формування собівартості продукції, робіт, послуг.

6. На мою думку, для того, щоб використання основних засобів було насправді економічно вигідним та ефективним, потрібно в першу чергу стежити за його

технічним станом, модернізувати устаткування, підвищувати рівень спеціалізації виробництва, залучати фахівців при проведенні складних ремонтів, вивчати ринки виробництва, залучати спеціалістів маркетингового відділу, усувати простої, поліпшувати склад, структуру й стан основних засобів, удосконалювати організацію, управління та планування праці та виробництва.

Список використаної літератури

1. Бабіч В.В. Фінансовий облік (облік активів): Навч. посіб. / В.В. Бабіч, С.В. Сагова. - К.: КНЕУ, 2010. - 282 с.
2. Бабаєв Ю. А. Теорія бухгалтерського обліку / Ю. А. Бабаєв. – К. : Вища школа, 2007. – 692 с.
3. Борисов А. Б. Великий економічний словник / А. Б. Борисов. - М.: Книжковий світ, 2005. – 894 с.
4. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський словник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ПП «Рута», 2001. –224 с.
5. Бухгалтерський облік: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Л.Г. Ловінська, Л.В. Жилкіна, О.М. Голенко та ін. - К.: КНЕУ, 2008. - 370 с.
6. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: Навчально-практичний посібник / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна та ін. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 536 с.
7. Власюк Г.В. Проблеми організації бухгалтерського обліку та шляхи їх вирішення / Г.В. Власюк // Держава та регіони. - 2013. - № 6. - С.41-45.
8. Волкова І.А. Фінансовий облік - 1: навч. посібник для внз / І. А. Волкова ; Волин. ін-т економіки та менеджменту. - К. : Центр навч. літ., 2014. -228 с.
9. Дутчак І.Б. Документальне оформлення та облік надходження основних засобів на підприємство / І.Б. Дутчак // Науковий вісник НЛТУ України. - 2011. - Вип.21.13. - С.188-194.
10. Єлісеєва О. К., Ярецько А. М. Методи оцінки основних засобів в умовах законодавчих змін: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Економічний форум*. 2017. № 1. С. 223–230. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2017_1_35
11. Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовшенко. – [3-тє вид.]. – К. : Знання, 2007.

12. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.99 №291. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.
13. Литвин З.Б. Економічний аналіз: Навч. посіб. – Тернопіль: Економічна думка, 2012. – 122с.
14. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: Затверджені наказом Міністерства фінансів України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15>.
15. Миль Дж.С. Основы политической экономии./ Дж.С.Миль / [Т.І.] – М.: Прогресс. – 1999.–305с.
16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» від 01.01.2012 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014.
17. Основні засоби підприємства: економічна сутність / Т. В. Мордвінцева, К. О. Стулей // Сталий розвиток економіки. - 2013. - № 2. - С. 90-94. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_2_21.
18. Півторак М. В. Класифікація основних засобів: вітчизняний досвід / М.В.Півторак / Агроінком. – 2014. – № 5. – С. 6–11.
19. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.99 №291. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>.
20. Податковий кодекс України 2755-17 від 24.11.2011 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
21. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27 квітня 2000 р.[Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу:<http://www.rada.gov.ua>.

22. Про затвердження типових форм первинного обліку : Наказ Міністерства статистики України від 09.10.95 № 253 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN691.html. – Назва з екрану.
23. Сердюк В. Н. Бухгалтерський облік: [навчальний посібник] / В. Н. Сердюк. - [9-е вид., Доп.]. - Донецьк: ДонНУ, 2009. - 595 с.
24. Сміт А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Сміт. – [Пер. с англ. Е.М. Майборода] / отв. ред. Л.И. Абалкин. – М. – Наука. – 1993. – 570 с.
25. Сопко В. Деякі питання термінології та класифікації засобів праці / В. Сопко, В. Карєв // Бухгалтерський облік і аудит. – 2016. – № 3. – С. 11–15.
26. Сухарський В. С. Економічний словник-довідник / В. С. Сухарський. – Тернопіль : Богдан, 2012. – 720 с.
27. Ткаченко Л. Особливості оцінки основних засобів: історія і сучасність / Л. Ткаченко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 10. – С. 11–18.
28. Упровадження міжнародних стандартів фінансової звітності: краща світова практика, українські реалії та досвід країн СНД [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nabu.com.ua/Analytics/MSFO.pdf>.
29. Фаминский И. П. Зовнішньоекономічний тлумачний словник / під ред. І. П. Фаминського. – М. : ИНФРА-М, 2004. – 512 с.
30. Фінансовий облік [Текст] : підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. Я. Микитюк [та ін.]. – К. : Хай-Тек Прес, 2011. – 544 с.
31. Фінансовий словник-довідник / [Дем'яненко М. Я., Лузан Ю. Я., Саблук П. Т. та ін.] ; за ред. М. Я. Дем'яненко. – К. : ІАЕ УААН, 2007. – 555 с.
32. Юрчишена Л. В. Аналіз ефективності використання основних засобів на підприємстві / Л. В. Юрчишена, С. М. Волинець. // Ефективна економіка. - 2011. - № 8. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_8_26.
33. Яшан Ю.В. Напрямки підвищення ефективності відтворення і використання основних засобів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/66.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/66.pdf).

Розрахункова частина

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ

на прикладі ТОВ «Галія»

Оцінка фінансового стану підприємств здійснюється здебільшого на основі аналізу фінансових звітів. Основним джерелом інформації при аналізі фінансового стану є типові форми річної бухгалтерської звітності підприємств. Іноді (наприклад, при обчисленні показників ринкової активності, для уточнення деяких показників ліквідності) залучаються також дані статистичної звітності, бірж, оперативна бухгалтерська інформація тощо.

У результаті аналізу фінансового стану підприємства отримують певні показники, необхідні для його оцінки, планування та підготовки оперативних управлінських рішень за всіма аспектами фінансової діяльності підприємства, тобто формується інформаційна система фінансового менеджменту, або фінансова інформація.

Аналіз фінансового стану підприємства найчастіше проводять за такими напрямками оцінки:

- 1) ліквідності активів та платоспроможності підприємства;
- 2) показників фінансової незалежності та структури капіталу;
- 3) показників прибутковості та рентабельності підприємства;
- 4) показників ділової та ринкової активності.

1. АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Коефіцієнт поточної ліквідності дає загальну оцінку ліквідності активів і є дуже укрупненим показником, внаслідок чого в ньому не відображається ступінь ліквідності окремих елементів оборотного капіталу і показує скільки гривень

поточних активів підприємства припадає на 1 грн. поточних зобов'язань. Оскільки поточні активи перевищують за величиною поточні зобов'язання, тобто коефіцієнт більше 1, то підприємство може розглядатися як таке, що успішно функціонує. Значення поточної ліквідності у ТОВ «Галія» (1,49-1,67), тобто відповідають нормативному значенню (1-2). Позитивним аспектом діяльності є позитивна тенденція збільшення даного показника на кінець періоду.

Коефіцієнт критичної (швидкої) ліквідності враховує якість оборотних активів і є більш суворим показником ліквідності. За даними розрахунків зауважимо, що підприємство характеризується дещо заниженими показниками критичної ліквідності – 1,26 за 2018 р. і 1,38 станом на 31.12.2019 р., при нормативному значенні 0,6-0,8. Перевищення даного показника вказує на значну кількість виробничих запасів, не задіяних у виробничо-збутову діяльність ТОВ «Галія». Тут важливо визначити оптимальну кількість товарно-матеріальних цінностей, які потрібні в запасах, щоб вилучити вільні обігові кошти на розширення виробничо-господарської діяльності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина поточних (короткострокових) зобов'язань може бути погашена негайно, тобто на скільки найбільш термінові зобов'язання покриті найбільш ліквідними активами. Приблизне значення цього коефіцієнта повинно становити 0,20-0,35. Даний показник у швейного підприємства «Галія» становить 0,72 і 1,15 відповідно за 2018 і 2019 рр. Цей показник дуже високий, що означає про надлишок вільних грошових коштів, які можна направити в інші сфери економічного і/та соціального розвитку підприємства.

2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Коефіцієнт фінансової незалежності полягає в тому, на скільки організація забезпечена власним капіталом, або, інакше кажучи, на скільки вона залежить від запозичених коштів, у яких межах змогла би вона обійтися власними коштами і показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі коштів авансованих в

його діяльність. Із проведених розрахунків видно (Додаток 1), що значення цього коефіцієнта є досить високим, а зокрема 70 % по відношенню до всього майна підприємства займає власний капітал, це в порівнянні з нормативним значенням 30-50%. Таке значення характеризує стійке фінансове становище та незалежність ТОВ «Галія» від залучених коштів та кредиторів. Причому, що на кінець звітнього періоду показник автономії зріс лише на приблизно на 1 пункт, у порівнянні з базовим періодом.

Коефіцієнт фінансування показує співвідношення власного і залученого капіталу, тобто яка частина власного капіталу припадає на 1 грошову одиницю залученого капіталу. Аналізуючи дані на початок і на кінець звітнього періоду, коефіцієнт фінансування дещо знизився у 2019 р. (0,42 – на початок звітнього періоду та 0,27 – на кінець звітнього періоду), що характеризує зменшення в деякій мірі залученого капіталу на кінець звітнього періоду, спричинене зниженням величини поточних зобов'язань.

Коефіцієнт маневрування власного капіталу відображає, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні активи, а яка капіталізована та характеризує мобільність власних коштів, можливість швидкої заміни умов господарювання та ринкового середовища. Виходячи із розрахунків (Додаток 1), зауважимо, що у ТОВ «Галія» коефіцієнт має 0,21 і 0,18 відповідно у 2018 та 2019 рр. при нормативному значенні (>0 , збільшення). Негативним моментом, є незначне зменшення значення коефіцієнта на кінець 2019 р., що означає, що в оборотні активи вкладено менша віддача власного капіталу (ефективність робочого капіталу дещо знизилась), однак дана в цілому не мають значного впливу на порушення фінансової стійкості ТОВ «Галія».

Продовжуючи характеристику платоспроможності ТОВ «Галія», відзначимо, що забезпеченість власними оборотними активами відповідає нормативному значенню (>0 до 1) і станом на 31.12.2018 р. 0,33 та 0,40 на кінець 2019 р.

3. АНАЛІЗ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ

Аналіз ділової активності є важливим етапом оцінки фінансового стану підприємства. Аналіз ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, внаслідок ефективного використання ресурсів.

Аналіз ділової активності здійснюється шляхом розрахунку таких показників (Додаток 1).

Економічна сутність фондівіддачі полягає в наступному: яку суму виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) приносить 1 грошова одиниця вартості об'єктів основних засобів. Виходячи із виконаних обчислень, зауважимо, що фондівіддача основних засобів на початок 2018 р. становила 0,98, тобто менше 1, і за звітний період перевищує значення за попередній період. Тобто можна сказати, що об'єкти основних засобів використовуються не на повну потужність, хоча є позитивна тенденція до збільшення інтенсивного фактору економічного зростання підприємства.

Оборотність запасів показує скільки разів протягом аналізованого періоду відбувся їх обіг. Щодо підприємства «Галія», то даний показник за звітний період зріс у порівнянні із минулим та і становить 2,42. Це слід розцінювати позитивно, оскільки оборотність запасів зросла.

Кредиторська заборгованість, на відмінно від дебіторської свідчить про наявність грошових коштів, що тимчасово залучені підприємством і підлягають поверненню. Якщо термін погашення кредиторської заборгованості перевищує термін погашення дебіторської заборгованості, необхідно з'ясувати причини такого стану, оскільки випереджальне зростання кредиторської заборгованості порівняно із дебіторською заборгованістю свідчить про погіршення фінансового стану. На підприємстві «Галія» спостерігається ситуація, коли погашення кредиторської

заборгованості (38 днів) значно перевищує погашення зобов'язань дебіторами (16 днів), однак погашення поточних зобов'язань відбувається в терміни від 1-2місяців, тому можна стверджувати про позитивний фінансовий стан та високу ділову активність підприємства.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу показує на скільки ефективно підприємство використовує свій капітал. Таким чином характеризуючи розраховані величини, зазначимо, що коефіцієнт оборотності власного капіталу за звітний період являє собою величину 0,81.

4. АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ

Для визначення рентабельності власного капіталу використовується показник прибутковості власного капіталу, тобто характеризує ефективність вкладення коштів в дане підприємство. Варто відзначити, що за 2018 ТОВ «Галія» отримало збитки в сумі 44 тис. грн., тому ментальність за 2018 рік близька 0. Виходячи із розрахунків, відмітимо, що станом на 31.12.2019 р. 1 грн. власного капіталу приносить ТОВ «Галія» 0,04 грн. чистого прибутку, що є позитивною тенденцією економічного розвитку підприємства.

Операційна рентабельність показує скільки прибутку від операційної діяльності приносить кожна гривня обсягів реалізації. Згідно проведених розрахунків, даний показник тенденції до зростання (0,00-0,05), що варто розцінювати як спробу стабілізувати фінансово-економічне становище, адже аналіз фінансових показників форми 2 показує позитивну тенденцію щодо зростання доходів від операційної діяльності.

Отже, підсумовуючи вище наведене, відмітимо наступне:

- ТОВ «Галія» станом на 31.12.2019 р. є фінансово незалежним від кредиторів та зобов'язань перед бюджетом;
- Підприємство є фінансово стійким (автономним) і має можливість для отримання залучених коштів для розширення своєї виробничо-господарської діяльності у напрямі оновлення основних виробничих засобів, які на початок 2018 р. характеризуються як на 73 % зношенні, а коефіцієнт оновлення становить 0,04;
- діяльність товариства характеризується зростанням всіх показників ліквідності, оскільки наявні оборотні активи підприємства можуть бути використані для погашення зобов'язань негайно;
- показники оцінки ділової активності, які характеризуються відповідними коефіцієнтами, відображають позитивні зміни ефективного використання ресурсів;
- показники рентабельності оцінюють тенденції у сторону збільшення тільки за 2019 рік, тобто характеризують зростання прибутковості в незначній мірі.

**РОЗРАХУНОК ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ТОВ «ГАЛІЯ»
В УМОВАХ АРМ-БУХГАЛТЕРА**

Розрахунок фінансових показників (коефіцієнтів)

№ п/п	Показник	Норм. знач.	Формула розрахунку	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1. Аналіз майнового стану підприємства.					
1.1	Коефіцієнт зносу основних засобів	зменш.	$\text{ф.1 р.032} / \text{ф.1 р.031}$	0,90	0,73
1.2	Коефіцієнт оновлення	збільш.	$\text{ф.5р.260(гр.5)} / \text{ф.1р.031(гр.4)}$	-	0,04
1.3	Коефіцієнт вибуття	менш. ніж к-т 1.2	$\text{ф.5р.260(гр.8)} / \text{ф.1р.031(гр.3)}$	-	0,14
2. Аналіз ліквідності підприємства.					
2.1	Коефіцієнт покриття	>1	$\text{ф.1 р.260} / \text{ф.1р.620}$	1,49	1,67
2.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-0,8	$\text{ф.1(р.260}-\Sigma(\text{р.100}-140)) / \text{ф.1р.620}$	1,26	1,38
2.3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,збільш.	$\text{ф.1(р.220}+230+240) / \text{ф.1р.620}$	0,72	1,15
2.4	Чистий оборотний капітал (тис.грн.)	>0,збільш.	$\text{ф.1 (р.260 - р.620)}$	555,0	583,0
3. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства.					
3.1	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	>0,5	$\text{ф.1р.380} / \text{ф.1р.640}$	0,70	0,79
3.2	Коефіцієнт фінансування	<1,зменш.	$\text{ф.1(р.430}+480+620+630) / \text{ф.1р.380}$	0,42	0,27
3.3	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>0,1	$\text{ф.1 (р.260 - р.620)} / \text{ф.1р.620}$	0,33	0,40
3.4	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0, збільш.	$\text{ф.1 (р.260 - р.620)} / \text{ф.1р.380}$	0,21	0,18

4. Аналіз ділової активності підприємства.					
4.1	Коефіцієнт оборотності активів	збільш.	$\frac{\text{ф.2р.035/}}{\text{ф.1(р.280(гр.3)+р.280(гр.4))}/2}$	-	2,42
4.2	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	збільш.	$\frac{\text{ф.2р.035/}}{\text{ф.1(\Sigma(р.520-р.600)гр.3+ \Sigma(р.520-р.600)гр.4)/2}}$	-	9,59
4.3	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	збільш.	$\frac{\text{ф.2р.035/}}{\text{ф.1(\Sigma(р.150-р.210)гр.3+ \Sigma(р.150-р.210)гр.4)/2}}$	-	23,54
4.4	Строк погашення дебіторської заборгованості (днів)	зменш.	трив.періоду/ к-т 4.3	-	16
4.5	Строк погашення кредиторської заборгованості (днів)	зменш.	трив.періоду/ к-т 4.2	-	38
4.6	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	збільш.	$\frac{\text{ф.2р.040/}}{\text{ф.1(\Sigma(р.100-р.140)гр.3+ \Sigma(р.100-р.140)гр.4)/2}}$	-	5,78
4.7	Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	збільш.	$\frac{\text{ф.2р.035/}}{\text{ф.1(р.031(гр.3)+ (р.031(гр.4)))/2}}$	-	0,98
4.8	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	збільш.	$\frac{\text{ф.2р.035/}}{\text{ф.1(р.380(гр.3)+ (р.380(гр.4)))/2}}$	-	0,81

5. Аналіз рентабельності підприємства.					
5.1	Коефіцієнт рентабельності активів	>0, збільш.	$\frac{\text{ф.2р.220 або р.225/}}{\text{ф.1(р.280(гр.3)+р.280(гр.4))}/2}$	0,00	0,04
5.2	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	>0, збільш.	$\frac{\text{ф.2р.220 або р.225/}}{\text{ф.1(р.380(гр.3)+р.380(гр.4))}/2}$	0,00	0,05
5.3	Коефіцієнт рентабельності діяльності	>0, збільш.	$\frac{\text{ф.2р.220 або р.225/}}{\text{ф.2 р.035}}$	-0,01	0,06
5.4	Коефіцієнт рентабельності продукції	>0, збільш.	$\frac{\text{ф.2 (р.100 (або р.105)+090-060)/}}{\text{ф.2 (р.040+070+080)}}$	-0,03	0,04

6. Аналіз прибутковості.					
6.1	Коефіцієнт прибутковості акцій	-	$\frac{\text{ф.2р.320/рин.вартість 1 акції}}{\text{ф.2р.320/рин.вартість 1 акції}}$	#DIV/0!	#DIV/0!
6.2	Коефіцієнт дивідендного доходу	-	$\frac{\text{ф.2р.340/рин.вартість 1 акції}}{\text{ф.2р.340/рин.вартість 1 акції}}$	#DIV/0!	#DIV/0!
6.3	Коефіцієнт виплати дивідендів	-	$\frac{\text{ф.2р.340/}}{\text{ф.2 р.320}}$	#DIV/0!	#DIV/0!

Додаток 2

Товариство з додатковою відповідальністю "ГАЛІА"
 ТЕРНОПІЛЬСЬКА

Дата (рік, місяць, число) 2018 | 01 | 01

Судова округу за ЄДРПОУ 04394901

Організаційно-правова форма господарювання Товариство з додатковою відповідальністю за КОАТУУ 6110100000

Вид економічної діяльності Виробництво іншого верхнього одягу за КОІФГ 250

Середня кількість працівників 99 за КВЕД 14.13

Адреса, телефон вулиця Ю.Опільського, буд. 1, м. ТЕРНОПІЛЬ, ТЕРНОПІЛЬСЬКА обл., 46001 523630

Одягання виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "✓" у відповідній клітинці):
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
 на 31 грудня 2019 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1	4
первісна вартість	1001	11	15
накопичена амортизація	1002	10	11
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	219	742
первісна вартість	1011	2 115	2 702
знос	1012	1 896	1 960
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	723	723
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	943	1 469
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	262	253
Виробничі запаси	1101	178	180
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	84	73
Товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	508	108
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за наданими авансами	1130	-	-
з бюджетом	1135	52	55
у тому числі з податку на прибуток	1136	1	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	45	37
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	812	994
Готівка	1166	-	-
Рахунки в банках	1167	812	994
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховника у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:	1181	-	-
резервах довгострокових зобов'язань			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

Продовження дод.2

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	1 679	1 447
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	1 152	1 152
Баланс	1300	3 774	4 068

Пасив	Код радян	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2 503	2 503
Високи до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	1 783	1 783
Власний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	20	20
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(1 656)	(1 102)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	2 650	3 204
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Влагодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	68	1
розрахунками з бюджетом	1620	104	70
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	75	56
розрахунками з оплати праці	1630	431	197
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	198	198
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	239	238
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	9	4
Усього за розділом III	1695	1 124	864
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Зобов'язання з утримання активів недержавного пенсійного фонду	1700	-	-
Інші зобов'язання	1800	-	-
Баланс	1900	3 774	4 068

Голова

ЕЦП Рудчик Г.М.

Рудчик Галина Миколаївна

ЕЦП Предко М.Д.

Предко Марія Дмитрівна

1 Висхідний розрахунок, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Додаток 3

Підприємство <u>Товариство з додатковою відповідальністю "ГАЛІЯ"</u> (акціонерів)		Дата (рік, місяць, число) 2018 01 01 за ЄДРПОУ 04594901	
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за Рік 2019 р.			
І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	9 475	6 518
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
<i>премії підписані, валова сума</i>	2011	-	-
<i>премії, передані у перестраховання</i>	2012	-	-
<i>зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	2013	-	-
<i>зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(5 954)	(4 739)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	3 521	1 779
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
<i>зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	2111	-	-
<i>зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	337	276
у тому числі:	2121	-	-
<i>дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2122	-	-
<i>дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(2 316)	(1 691)
Витрати на збут	2150	(832)	(305)
Інші операційні витрати	2180	(34)	(103)
у тому числі:	2181	-	-
<i>витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	676	-
збиток	2195	(-)	(44)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
<i>дохід від участі в капіталі</i>			
<i>дохід від участі в капіталі</i>	2250	(-)	(-)
<i>дохід від участі в капіталі</i>	2255	(-)	(-)
<i>інші доходи</i>	2270	(-)	(-)
<i>збиток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті</i>	2275	-	-

Продовження дод.3

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	676	-
збиток	2295	(-)	(44)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(122)	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	554	-
збиток	2355	(-)	(44)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	554	(44)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	428	579
Витрати на оплату праці	2505	6 139	4 712
Відрахування на соціальні заходи	2510	1 043	809
Амортизація	2515	65	36
Інші операційні витрати	2520	1 417	640
Разом	2550	9 092	6 776

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

ЕЦП Рудчик Г.М.

Рудчик Галина Миколаївна

ЕЦП Предко М.Д.

Предко Марія Дмитрівна